

Wrocław, 21.02.2023

dr hab. Magdalena Sobocińska, prof. UEW
Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Recenzja rozprawy doktorskiej

mgr Agnieszki Kurzemskiej

pt. „Wpływ akulturacji na wzory zachowań konsumenckich polskich migrantów”,
przygotowanej w Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie,
pod kierunkiem naukowym promotora Prof. dra hab. Adama Sagana
oraz dr hab. Katarzyny Warmińskiej-Zygmunt, prof. UEK

Podstawa opracowania recenzji i ogólna charakterystyka rozprawy

Przedmiotem niniejszej recenzji jest rozprawa doktorska Pani mgr Agnieszki Kurzemskiej pt. „Wpływ akulturacji na wzory zachowań konsumenckich polskich migrantów”. Promotorem pracy jest Pan Prof. dr hab. Adam Sagan oraz Pani dr hab. Katarzyna Warmińska-Zygmunt, prof. UEK. Podstawą formalną recenzji jest pismo z dnia 21 grudnia 2022 roku Dyrektora Szkoły Doktorskiej Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie Pana Prof. dra hab. Stanisława Popka w sprawie powierzenia mi – zgodnie z uchwałą z 15 grudnia 2022 roku Rady Dyscypliny Nauki o Zarządzaniu i Jakości Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie – do oceny rozprawy doktorskiej mgr Agnieszki Kurzemskiej.

Celem recenzji jest odpowiedź na pytanie, czy rozprawa ta spełnia wymogi określone w art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1789).

Licząca 199 stron (wraz z trzema załącznikami zawierającymi dane statystyczne na temat spożycia produktów spożywczych w Polsce i Stanach Zjednoczonych, przewodnik do wywiadów oraz kwestionariusz ankiety w języku angielskim i polskim) rozprawa doktorska mgr Agnieszki Kurzemskiej składa się z wprowadzenia, trzech rozdziałów, wniosków i zakończenia, bibliografii oraz spisu ilustracji. W moim przekonaniu na bardzo wysoką ocenę zasługują zarówno zrealizowane przez Doktorantkę pogłębione studia literaturowe oraz prowadzone w oparciu o nie rozważania dotyczące akulturacji jako istotnej zmiennej w

badaniach współczesnego konsumenta, jak i badania empiryczne. Ich wartość jest tym większa, że proces badań empirycznych był złożony i obejmował wywiady eksperckie oraz analizę materiałów wideo online, a także badania ilościowe o charakterze ankietowym skierowane do trzech podpopulacji obejmujących polskich migrantów w Stanach Zjednoczonych oraz Amerykanów polskiego pochodzenia, a także Amerykanów i Polaków.

Uwzględniając kryteria ustawowe wyrażam głębokie przekonanie, iż rozprawa doktorska mgr Agnieszki Kurzemskiej w pełni spełnia wymagania stawiane tego typu pracom naukowym, ponieważ stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego dotyczącego wpływu akulturacji na wzory zachowań konsumenckich polskich migrantów, a także potwierdza, że Doktorantka posiada ogólną wiedzę teoretyczną w dyscyplinie: nauki o zarządzaniu oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej z wykorzystaniem różnych metod i technik badawczych o charakterze jakościowym i ilościowym.

Uzasadnienie bardzo wysokiej oceny przedłożonej do recenzji rozprawy doktorskiej mgr Agnieszki Kurzemskiej przedstawiam poniżej. Ocena ta została dokonana z uwzględnieniem następujących kryteriów:

- wybór pola badawczego oraz znaczenie problematyki i tematu rozprawy doktorskiej w kontekście zidentyfikowanej luki badawczej,
- sformułowane cele rozprawy, pytania oraz hipotezy badawcze, a także zastosowane metody badawcze,
- zawartość merytoryczna rozprawy oraz jej struktura,
- strona formalna i edytorska rozprawy.

Dokonany wybór pola badawczego oraz znaczenie problematyki i tematu rozprawy doktorskiej w kontekście zidentyfikowanej luki badawczej

Rozprawa doktorska mgr Agnieszki Kurzemskiej dotyczy istotnej i aktualnej zarówno z naukowego, jak i wdrożeniowego punktu widzenia problematyki dotyczącej akulturacji oraz wzorów zachowań konsumenckich polskich migrantów. Duże znaczenie podjętej w pracy doktorskiej tematyki wynika z tego, że globalizacja będąc procesem dynamicznym, wpływa na kierunki i charakter przemian dokonujących się na wielu płaszczyznach, a w tym na płaszczyźnie społecznej oraz kulturowej.

Dialektyczny charakter globalizacji wyraża się przede wszystkim w tym, że globalizacja z jednej strony prowadzi do homogenizacji, a z drugiej strony do różnicowania się zachowań

konsumentów, kształtowania się postaw etnocentrycznych i budowania przez konsumentów własnej tożsamości w kontekście związków z regionem i społecznością lokalną.

Wśród przesłanek prowadzenia badań naukowych w tym zakresie należy wskazać na wywołane procesem globalizacji zmiany tożsamości, które powinny być rozpatrywane w kontekście relatywizacji tożsamości, fragmentacji oraz detradycjonalizacji. Zwiększający się zakres oddziaływania procesów globalizacji sprawia, że pojawiają się tożsamości formowane przez kontekst lokalny i tożsamości o ponadnarodowym charakterze, a stosunek do kosmopolitycznej kultury globalnej przybiera różne formy od pełnej akceptacji do negacji wzorców i wartości związanych z globalną kulturą konsumpcyjną. Występują także warianty pośrednie polegające na selektywnej adaptacji, hybrydyzacji i dualizmie kulturowym.

O atrakcyjności wybranego przez Doktorantkę pola badawczego świadczy także to, że w dobie globalizacji, zwiększającego się dostępu do informacji powszechnym procesem w obszarze kultury staje się dyfuzja rozumiana jako rozprzestrzenianie się m.in. wzorców kulturowych, czy stylów życia, która w większym zazwyczaj stopniu dotyczy kultury materialnej, a w mniejszym stopniu zachodzi w obszarze kultury symbolicznej i duchowej. Mając na uwadze procesy migracyjne istotne jest rozpoznawanie zmian zachodzących w tym obszarze.

Nadanie rozprawie doktorskiej takich ram konceptualnych, że główny nurt rozważań dotyczy akulturacji jako istotnej zmiennej w badaniach współczesnego konsumenta i zilustrowanie omawianych zagadnień wynikami wartościowych badań empirycznych dotyczących wpływu akulturacji na zachowania konsumenckie polskich migrantów w Stanach Zjednoczonych sprawia, iż praca posiada walor nowości.

W pełni należy zgodzić się z Doktorantką, iż występuje luka badawcza wynikająca z tego, że brakuje:

- pogłębionych badań akulturacji współczesnych polskich migrantów i ich zwyczajów konsumenckich,
- uwzględnienia wpływu globalnych czynników w badaniach polskich konsumentów-migrantów,
- zgodności w określeniu kluczowych zmiennych mediujących i moderujących w badaniach nad akulturacją konsumenta,
- badań zachowań konsumenckich uwzględniających osobną specyfikę kultury migrantów (np. Polonia w Stanach, która reprezentuje odmienny zestaw wzorców

kulturowych zarówno od tego obecnego w Polsce, jak i w Stanach Zjednoczonych),

- połączenia wyników badań pomiędzy badaniami nad akulturacją konsumenta a badaniami z zakresu zmiany nawyków żywieniowych migrantów.

W mojej ocenie dokonany przez Doktorantkę wybór pola badawczego i właściwie zidentyfikowana luka badawcza w pełni spełniają wymagania stawiane w tym zakresie rozprawom doktorskim. Należy dodać, że treść rozprawy zgodna jest ze sformułowanym tematem.

Ocena sposobu sformułowania celów rozprawy, pytań oraz hipotez badawczych, a także zastosowanych metod badawczych

Treść rozprawy doktorskiej mgr Agnieszki Kurzemskiej i zrealizowane przez nią postępowanie badawcze zostało ukierunkowane na realizację głównego celu, którym było: wskazanie jaką rolę odgrywa akulturacja w zachowaniach konsumenckich polskich migrantów, na przykładzie współczesnych polskich migrantów w Stanach Zjednoczonych. Cel ten został określony w sposób prawidłowy i dookreślony trzynastoma celami cząstkowymi. Można dyskutować, czy na przykład cel cząstkowy: „analiza czynnikowa i segmentacja, na bazie których powstały profile polskich migrantów-konsumentów” jest celem cząstkowym samym w sobie, czy raczej działaniem służącym realizacji określonego celu. Jest to jednak kwestia polemiczna. Doktorantka oprócz celu głównego i celów szczegółowych określiła również ważne cele metodologiczne, do których zaliczyła:

- C1: wskazanie na zalety i ograniczenia triangulacji w badaniu akulturacji konsumenta,
- C2: eksplorację możliwości zastosowania metod online,
- C3: weryfikację skal akulturacji w kontekście badania polskich migracji i zachowań konsumenckich,
- C4: weryfikację skali mierzącej syntetycznie wzory zachowań konsumenckich, adekwatnej do badań międzykulturowych,
- C5: weryfikację skali mierzącej nawyki żywnościowe.

W mojej opinii wysoko należy ocenić sposób sformułowania tych celów. Doktorantka poprawnie postawiła pytania badawcze o to, czy i w jaki sposób akulturacja wpływa w ogóle na zachowania konsumenckie? Odpowiedź na nie jest istotna w kontekście zidentyfikowanej przez Doktorantkę luki badawczej.

Ponadto w oparciu o dokonany przez Doktorantkę przegląd literatury i badania

eksploracyjne sformułowane zostały następujące hipotezy badawcze:

- H1: Segment migrantów-konsumentów stanowi niejednorodną grupę z uwagi na zmienne związane z procesem akulturacji do kraju przyjmującego.
- H2: Polskich migrantów charakteryzują unikatowe wzorce konsumpcji odmienne od wzorców obecnych w Polsce, jak i odmienne od kraju przyjmującego.
- H3: Polscy migranci reprezentują różne nawyki żywieniowe w zależności od poziomu akulturacji.
- H4: Wraz ze wzrostem poziomu akulturacji do kraju przyjmującego wzrasta poziom akulturacji do globalnej kultury konsumenckiej.
- H5: Łatwy dostęp do polskiego sklepu / sklepu z polskimi produktami będzie wpływał na zachowania konsumenckie polskich migrantów.

Wszystkie hipotezy dotyczą ważnych zagadnień i zostały sformułowane w sposób umożliwiający ich weryfikację. Cechują się także oryginalnością i dobrze oddają podjętą w pracy problematykę.

Ukierunkowany na udzielenie odpowiedzi na sformułowane pytania badawcze, a także służący weryfikacji hipotez proces badawczy należy ocenić bardzo wysoko. Jego realizacja przełożyła się na osiągnięcie celu rozprawy. Stanowi to także potwierdzenie, iż mgr Agnieszka Kurzemska posiada wysokie kompetencje w zakresie dokonywania kwerendy literatury i analizy danych zastanych oraz realizacji badań empirycznych o charakterze jakościowym i ilościowym. Z uznaniem pragnę podkreślić, że zrealizowany program badawczy jest mocną stroną recenzowanej rozprawy doktorskiej, a sposób prezentacji metodyki przeprowadzonych badań wskazuje na dużą wiedzę Autorki w tym zakresie. Doktorantka realizując badania własne o charakterze jakościowym i ilościowym, spełniła wymóg triangulacji, która nie jest celem samym w sobie, lecz jej stosowanie umożliwia zmniejszenie ryzyka wystąpienia efektu metody kształtującej badany temat, a ponadto, tak jak ma to miejsce również w przypadku tej rozprawy doktorskiej, pozwala na szersze i głębsze spojrzenie na badane kategorie, co w konsekwencji umożliwi zwiększenie zakresu uzyskiwanej w toku badań wiedzy. Dążąc do zgromadzenia danych jakościowych Autorka przeprowadziła 5 pogłębionych wywiadów eksperckich, a także dokonała analizy 11 vlogów na temat zakupów polskich migrantów w Stanach Zjednoczonych umieszczonych na kanale YouTube.

Rozprawę doktorską istotnie wzbogaciły również poddane pogłębionej analizie wyniki badania ilościowego. Badanie ankietowe zrealizowano na próbie 847 osób, obejmującej

polskich migrantów w Stanach Zjednoczonych i Amerykanów polskiego pochodzenia (n=247), Amerykanów (n=300) oraz Polaków (n=300).

Wysoko należy ocenić opracowane przez Autorkę narzędzia badawcze, które zostały zaprezentowane w załącznikach. Walorem rozprawy jest prowadzenie analiz danych pochodzących z różnych źródeł oraz wykorzystanie różnych technik analitycznych, a także integrowanie wyników badań. Z uznaniem pragnę wskazać, że zakres zrealizowanych analiz statystycznych jest duży i adekwatny do zgromadzonego materiału badawczego. Przeprowadzona przez Doktorantkę analiza czynnikowa, a następnie analiza skupień wskazały na istnienie segmentów migrantów. Opis segmentów ma charakter pogłębiony. Nie mam wątpliwości, że zrealizowane przez mgr Agnieszkę Kurzemską postępowanie badawcze potwierdza, iż Doktorantka posiada umiejętność prowadzenia badań naukowych.

Ocena zawartości merytorycznej pracy oraz jej struktury

Rozprawa doktorska mgr Agnieszki Kurzemskiej cechuje się logiczną konstrukcją, która w pełni wyraża sformułowany temat pracy oraz jej cele. Z uznaniem pragnę podkreślić, że Doktorantka we właściwy sposób osadziła wyniki własnych, interesujących badań empirycznych w dotychczasowym dorobku literaturowym z zakresu podjętej problematyki dotyczącej zachowań konsumentów, a w szczególności ich uwarunkowań kulturowych i akulturacji oraz etnocentryzmu konsumenckiego, a także wzorów konsumpcji, ich dyfuzji i modeli żywieniowych migrantów. Na wysoką ocenę rozprawy wpływa m.in. to, iż bibliografia została dobrze dobrana. Przywołane w rozprawie doktorskiej pozycje literaturowe cechują się aktualnością, gdyż udział wykorzystanych źródeł opublikowanych po 2010 roku jest duży i wynosi 47% w bibliografii zawierającej publikacje zwarte, a także artykuły w czasopismach naukowych.

Bibliografia recenzowanej pracy liczy łącznie 194 pozycje. Zawiera ona 192 publikacje książkowe i artykuły, a także 2 odwołania do stron internetowych. Należy podkreślić, że udział publikacji wydanych w języku angielskim w bibliografii jest bardzo duży i wynosi 90%. Świadczy to o tym, iż rozprawa doktorska zawiera syntezę światowego dorobku dotyczącego prezentowanej w rozprawie doktorskiej problematyki.

Pierwsza część pracy – wprowadzenie – zawiera wszystkie oczekiwane elementy, a w tym cele i hipotezy, do których odniosłam się we wcześniejszym punkcie recenzji. Kolejna część pracy poświęcona została akulturacji jako istotnej zmiennej w badaniach współczesnego

konsumenta. Rozdział ten został przygotowany na podstawie dobrze dobranej literatury przedmiotu i zawiera pogłębione rozważania dotyczące teoretycznych ram podjętego problemu. Słusznie, że mgr Agnieszka Kurzemska wychodzi w analizach od ukazania kontekstu pojęciowego badań nad akulturacją konsumenta i przedstawia występujące w literaturze nurty rozważań teoretycznych na temat migrantów i migracji, etniczności oraz etnicznej tożsamości. Doktorantka uwzględnia w analizach również kontekst globalizacji i kosmopolityzmu konsumenta, a także dyfuzji wzorów konsumpcji. Za wartościowe uważam odniesienia do wzorów konsumpcji rozumianych w kontekście praktyk społecznych i kulturowych. Walorem rozdziału jest także omówienie w nim marketingu etnicznego, stanowiącego odpowiedź na rozwój wielokulturowego społeczeństwa. Stanowiło to dobry punkt wyjścia do ukazania istoty akulturacji jako jednej z form dyfuzji kulturowej. O bardzo dobrej znajomości problematyki świadczy to, iż Doktorantka identyfikuje na podstawie kwerendy literatury strategie akulturacyjne i prowadzi rozważania z uwzględnieniem kontekstu psychologicznego oraz kulturowego, a także innych czynników wpływających na proces akulturacji. Do atutów tego rozdziału zaliczam również analizy dotyczące rezultatów procesu akulturacji konsumenta oraz zidentyfikowanie etapów rozwoju badań nad tą kwestią, które wskazują na rosnącą rolę kontekstu rynkowego, kulturowego i instytucjonalnego w tych badaniach. Jednym z osiągnięć Doktorantki jest dokonanie przez Nią przeglądu dotychczasowych badań na temat akulturacji konsumenta i ukazanie ich (w formie tabeli) z uwzględnieniem autorów, obszarów badawczych oraz stosowanych podejść i metod badawczych. Wysoko należy ocenić to, iż Autorka prezentuje również problem akulturacji konsumenta w kontekście zmian modeli żywieniowych migrantów i etnocentryzmu konsumentckiego oraz globalizacji i globalnej kultury konsumpcyjnej, a także nierówności społecznych. O zastosowaniu przez Doktorantkę holistycznego podejścia do problemu akulturacji konsumenta świadczy to, iż prowadzone przez Nią analizy dotyczą także istotnego wymiaru akulturacji, którym jest cyfrowa akulturacja. Jest to szczególnie ważne w kontekście postępującej wirtualizacji życia społeczno-gospodarczego. Wartości poznawcze i aplikacyjne posiadają rozważania dotyczące implikacji dla strategii marketingowych przedsiębiorstw, wynikających z procesów akulturacji konsumentów. Słusznie, iż Autorka w tej części pracy wiele uwagi poświęciła również analizie dotychczasowych badań dotyczących polskich migrantów-konsumentów i zaprezentowała wyniki zrealizowanych w tym zakresie studiów literaturowych.

Kolejny rozdział dotyczy podejść badawczych stosowanych w badaniach akulturacji konsumenta. Autorka na podstawie pogłębionych studiów literatury przedstawia w tej części pracy obszary badawcze występujące w badaniach akulturacyjnych oraz skale pomiarowe i narzędzia badawcze. Wysoko należy ocenić to, że Doktorantka przedstawia także wymiary AGCC (acculturation to global consumer culture) oraz wskazuje na możliwości zastosowania kwestionariuszy żywnościowych w badaniach akulturacji. Słusznie, iż Doktorantka ukazuje istotę triangulacji i metod mieszanych oraz występujących między nimi różnic, a także prezentuje przykład zastosowania triangulacji danych, źródeł i metod, który znalazł zastosowanie w badaniach akulturacji konsumenta. W pełni należy zgodzić się z wnioskiem Doktorantki, iż triangulacja jest także sposobem na kontrolę jakości badania, ponieważ na każdym etapie badań zebrana wiedza może być konfrontowana i integrowana z wiedzą pochodzącą z innych źródeł lub uzyskaną innymi metodami.

Wysoce pozytywnie należy ocenić także kolejny rozdział pracy, który wraz z wnioskami w szczególności świadczy o wkładzie mgr Agnieszki Kurzemskiej w rozwój wiedzy w zakresie wpływu akulturacji na zachowania konsumenckie polskich migrantów w Stanach Zjednoczonych. O ile wcześniejsze części pracy stanowiły udaną, posiadającą walory poznawcze oraz aplikacyjne, syntezę dotychczasowego dorobku literaturowego w zakresie akulturacji konsumenta, o tyle w rozdziale czwartym Doktorantka prezentuje metodykę zrealizowanych badań własnych oraz dokonuje analizy zebranego materiału empirycznego. Na wysoką ocenę zasługuje sposób zaprezentowania projektu badań, a w tym planu weryfikacji postawionych hipotez badawczych, dokonana charakterystyka populacji polskich migrantów i Amerykanów polskiego pochodzenia w Stanach Zjednoczonych oraz identyfikacja ryzyk związanych z badaniem wraz z określeniem działań zaradczych. O stosowaniu przez Doktorantkę wysokich standardów badawczych świadczy to, iż zwraca uwagę również na aspekt etyczny prowadzonych badań. Moja opinia na temat wszystkich przyjętych przez Doktorantkę rozwiązań metodycznych jest pozytywna i została omówiona w części recenzji poświęconej celom rozprawy, pytaniom oraz hipotezom badawczym, a także zastosowanym metodom badawczym. Słusznie, iż doktorantka dokonuje analizy wydatków i spożycia produktów żywnościowych w Stanach Zjednoczonych i w Polsce. W analizie tej wykorzystano dane pochodzące z badania budżetów gospodarstw domowych GUS, Consumer Expenditure Surveys oraz dane z amerykańskiego Departamentu Rolnictwa. Pozwoliło to Autorce porównać wzorce konsumpcji żywności w Polsce i w Stanach Zjednoczonych, a także wskazać na występujące w tym zakresie różnice w oparciu o analizę kupowanych i spożywanych

przez Polaków i Amerykanów produktów żywnościowych oraz kategorii żywnościowych, które odnotowują wzrost lub spadek wydatków/spożycia w Polsce i Stanach Zjednoczonych. Duża wartość tego rozdziału wynika z tego, iż mgr Agnieszka Kurzemska dokonując analizy materiału badawczego pochodzącego z pogłębionych wywiadów eksperckich (n=5) oraz danych zastanych w formie vlogów zakupowych polskich migrantów w Stanach Zjednoczonych umieszczonych na kanale YouTube (n=11), zidentyfikowała pojęcie polskości i wizję polskiego sposobu konsumpcji produktów żywnościowych z perspektywy polskich migrantów. Wartość tych analiz jest tym większa, iż Autorka określiła również główne czynniki, które wpływają na wzory konsumpcji polskich migrantów i wskazała na znaczenie wieku, czasu spędzonego na emigracji oraz miejsca zamieszkania, które wiąże się z odległością od polskich sklepów i polskiej społeczności oraz z określonym stylem życia. Inspirujące są rozważania dotyczące funkcji polskiego sklepu w Stanach Zjednoczonych, do których Doktoranta zaliczyła funkcję handlową, integracyjną, wymiany informacji, budowania etnicznej tożsamości oraz emigracyjnej rutyny. Kolejnym istotnym osiągnięciem Autorki rozprawy doktorskiej jest wyodrębnienie – na podstawie analiz statystycznych wyników badania ilościowego – 3 segmentów polskich migrantów z uwagi na stopień akulturacji. Z uznaniem pragnę podkreślić, że profilowanie segmentów zostało zrealizowane w pogłębiony sposób z uwzględnieniem dobrze dobranych zmiennych. Sprawia to, iż prezentowane w rozprawie treści mają nowatorski charakter. Pozytywnie należy ocenić to, iż Doktorantka trafnie zidentyfikowała również ograniczenia badawcze i kierunki przyszłych badań.

Podsumowując tę część recenzji, wyrażam głębokie przekonanie, że rozprawa doktorska mgr Agnieszki Kurzemskiej wyróżnia się wysoką wartością merytoryczną, która wynika z dużego zakresu zrealizowanych badań literaturowych i empirycznych, a także pogłębionej analizy ich wyników oraz trafnie sformułowanych wniosków.

Strona formalna i edytorska rozprawy

Recenzowana rozprawa doktorska mgr Agnieszki Kurzemskiej w pełni spełnia wymogi formalne stawiane tego typu pracom. Sprawność narracyjna jest potwierdzeniem opanowania przez Doktorantkę warsztatu pisarskiego, erudycji Autorki i znajomości podjętej w rozprawie problematyki dotyczącej akulturacji i jej wpływu na wzory zachowań konsumenckich migrantów. Terminologia używana w pracy jest zgodna z obowiązującą w literaturze, a sposób prowadzenia przez Doktorantkę rozważań jest logiczny. Prezentacja bogatej i dobrze dobranej bibliografii jest zgodna z obowiązującymi standardami.

Wizualizacji wyników badań i analiz dobrze służą zestawienia tabelaryczne, wykresy oraz rysunki (łącznie 84 w zasadniczej części pracy). Autorka określa je jako ilustracje. Zasadne byłoby, aby rozróżniać tabele, wykresy i rysunki. Doktorantka traktuje wprowadzenie oraz część poświęconą wnioskowi i zakończeniu jako rozdziały pracy, a wykaz ilustracji został umieszczony na początku – po stronie tytułowej. Zwyczajowo wstęp i zakończenie nie są traktowane jako rozdziały pracy, a różnego rodzaju spisy umieszczane są na końcu rozprawy. Są to jednak kwestie drugorzędne, które nie zmniejszają walorów merytorycznych rozprawy doktorskiej i mogą wynikać z występowania w tym zakresie różnych standardów.

Konkluzja recenzji

Rozprawę oceniam wysoce pozytywnie zarówno w warstwie teoretycznej, metodycznej, jak i aplikacyjnej. Nowatorstwo pracy wynika z zaprezentowania w niej posiadających duży ładunek poznawczy wyników badań jakościowych i ilościowych (zrealizowanych w ramach trzech podpopulacji obejmujących polskich migrantów w Stanach Zjednoczonych i Amerykanów polskiego pochodzenia, a także Amerykanów i Polaków) oraz z dokonanej syntezy dorobku literaturowego w zakresie akulturacji oraz wzorów konsumpcji i ich dyfuzji. Zrealizowany przez Doktorantkę program badawczy był wieloetapowy i wymagał holistycznego myślenia oraz umiejętności prowadzenia badań naukowych z wykorzystaniem triangulacji metod. Jest on potwierdzeniem dojrzałości naukowej mgr Agnieszki Kurzemskiej.

W podsumowaniu recenzji pragnę wyrazić przekonanie, że rozprawa mgr Agnieszki Kurzemskiej pt. „Wpływ akulturacji na wzory zachowań konsumenckich polskich migrantów”, napisana pod kierunkiem naukowym promotora Prof. dra hab. Adama Sagana oraz dr hab. Katarzyny Warmińskiej-Zygmunt, prof. UEK wzbogaca dorobek nauk o zarządzaniu w zakresie akulturacji konsumentów i w pełni spełnia wszystkie warunki stawiane rozprawom doktorskim określone w art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1789). Stanowi ona oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, a także wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną Doktorantki w dyscyplinie nauk o zarządzaniu (obecnie nauki o zarządzaniu i jakości), a także potwierdza umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Uwzględniając powyższe wnoszę o przyjęcie rozprawy doktorskiej mgr Agnieszki Kurzemskiej i dopuszczenie do publicznej obrony.

Wniosek o wyróżnienie rozprawy doktorskiej mgr Agnieszki Kurzemskiej

Z uwagi na przedstawione w recenzji walory rozprawy doktorskiej mgr Agnieszki Kurzemskiej stawiam wniosek o jej nagrodzenie zgodnie z zasadami obowiązującymi w Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie. Ponadto zachęcam Doktorantkę do upowszechniania wyników zrealizowanych już badań w formie monografii lub cyklu artykułów naukowych.

W uzasadnieniu sformułowanego wniosku o wyróżnienie rozprawy doktorskiej mgr Agnieszki Kurzemskiej chciałabym wskazać na główne osiągnięcia Doktorantki, do których zaliczam:

- podjęcie ważnego – w kontekście postępującej globalizacji i intensyfikujących się ruchów migracyjnych – problemu badawczego dotyczącego roli, jaką odgrywa akulturacja w zachowaniach konsumenckich polskich migrantów w Stanach Zjednoczonych,
- bardzo dobre osadzenie rozważań i wyników badań własnych w światowej literaturze przedmiotu z zakresu akulturacji, wzorów konsumpcji migrantów oraz globalnej kultury konsumpcyjnej,
- sformułowanie ważnych hipotez badawczych, a także celów, które zostały w pełni osiągnięte dzięki zrealizowaniu złożonego postępowania badawczego,
- przedstawienie we właściwy sposób metodyki zrealizowanych badań empirycznych o charakterze jakościowym i ilościowym,
- poddanie zgromadzonego materiału badawczego właściwej analizie z wykorzystaniem dobrze dobranych metod, w tym metod statystycznych (m.in. analizy czynnikowej, analizy skupień),
- wykazanie, iż polskich migrantów charakteryzują unikatowe wzorce konsumpcji, odmienne od wzorców obecnych w Polsce, jak i w kraju przyjmującym,
- wyodrębnienie trzech segmentów polskich migrantów z uwagi na stopień akulturacji i opisanie w pogłębiony sposób znamienych dla nich zachowań,
- ukazanie zalet i ograniczeń triangulacji w badaniu akulturacji konsumenta oraz dokonanie weryfikacji skal akulturacji w kontekście badania polskich migrantów i zachowań konsumenckich.

Magdalena Sobolinska